

L a n d s k a p s n ä m n d e n s framställning
till Ålands Landsting med förslag till extra ordina-
rie inkomst- och utgiftsstat för landskapet under år
1928.

Det förslag till extra ordinarie inkomst- och utgiftsstat för land-
skapet under år 1928, som härmed till Landstinget överlämnas, överens-
stämmer liksom ordinarie budgetförslaget i huvudsak med den av Lands-
tinget antagna budgeten för innevarande år. Visserligen har vid den nu
slutförda ekonomiska treårsutjämnningen mellan riket och landskapet de
inkomster, som här upptagas, av Ålandsdelegationen hänförs till land-
skapets ordinarie inkomster och stå således icke till landskapets fria
förfogande; men då Landstinget förmodligen fortfarande vidhåller sin
uppfattning angående grundskattemedlen och inkomsterna från statens jord-
egendomar på Åland såsom en landskapets enskilda tillgång och då inga
praktiska olägenheter kunna tänkas uppstå genom anförda inkomsters upp-
tagande i en extra ordinarie budget, har icke heller Landskapsnämnden an-
sett skäl föreligga att i tidigare tillämpad praxis vidtaga någon änd-
ring. Vad grundskattemedlen vidkommer har Landskapsnämnden funnit en änd-
ring så mycket mindre påkallad som Ålandsdelegationen ingått till Stats-
rådet med anhållan om bemyndigande för Delegationen att utarbeta förslag
till proposition till riksdagen med förslag till lag om utgivande av
vederlag åt landskapet för frångången inkomst i form av grundskatt. Då
inkomsten av denna skatt per år uppgår till ungefär 150,000 mark och
då Ålandsdelegationen redan tidigare i framställning till Presidenten fö-

reslagit att detta belopp måtte åt landskapet utbetalas per år, har Landskapsnämnden ansett det riktigast att icke uppskatta denna inkomst till mer än sagda belopp eller för åren 1925 - 1927 till 450,000 mark. Landskapets tillgodohavande har därför beräknats till sammanlagt 600,000 mark.

Inkomsten från jordegendomar och fiskerier i form av arrenden förblir oförändrad, men under förutsättning att den å Svinö och Styrö utstämplade skogen finner köpare, kommer landskapets inkomst genom försäljning av virke att åtminstone stiga till 100,000 mark. Detta belopp har därför här upptagits. Bland utgifterna tillkommer bland annat en post: För maskin och övrig utrustning till skollägenheten å Jomala. Gården är för närvarande i avsaknad av icke blott tröskverk och motor utan även en hel del för en lantbruks- och skollägenhet absolut nödvändiga moderna redskap, vilken brist borde afhjälpas med det första. Landskapsnämnden har ansett det vara riktigast att upptaga ett skilt anslag för detta ändamål.

Med avseende å de betydande värden skogen å de i landskapets besittning övergångna jordegendomarna representera, och för uppdragande av riktlinjer enligt vilka nämnda skogsmarker borde skötas för att lämna största möjliga avkastning med bibehållande av deras fulla växtkraft, har Landskapsnämnden funnit nödigt tillkalla en erfaren forstmästare, som jämväl under sistlidne september noggrant undersökt beskaffenheten av sagda egendoms skogstillgång.

Berörda forstmästares utlåtande och förslag ha ännu ej kommit Landskapsnämnden tillhanda, men har av undersökningen dock framgått, att anställandet av en utbildad skogsvakt vore en absolut nödvändighet för land-

skapet, om en rationell skogsvård åsyftades. Då landskapets disponerade jordegendomar under året ytterligare ökats med Bergs och Pehrsbergs boställen, anser Landskapsnämnden det nödvändigt att redan under nästa år anställa en dylik skogsvakt, vilken för uppdragning av skogskulturer och försöksodlingar borde tilldelas ett tillräckligt jordområde från någon av landskapets jordegendomar, liksom även nödig bostad. En sådan torde landskapet kunna för jämförelsevis billigt pris förvärva sig genom inlösen av den gamla byggnaden å Berg. För dessa bägge ändamål har förden skull i denna budget upptagits de behövliga anslagen.

Med hänvisning till vad ovan framhållits får Landskapsnämnden härmed vördsamt föreslå,

att Landstinget måtte godkänna nedan upptagna förslag till extra ordinarie inkomst- och utgiftsstat för landskapet under år 1928.

F ö r s l a g

till extra ordinarie inkomst- och utgiftsstat för landskapet Åland under år 1928.

A. I n k o m s t e r .

Statsinkomst, vilken jämlikt § 4 i lagen av den 11 augusti 1922, innehållande särskilda stadganden rörande landskapet Ålands befolkning, tillfaller landskapet.....

I. Ö v e r s k o t t .

1. Överskott från år 1927.....596,458:16

I kap. 596,458:16

II.

Grundskatt.

1. Grundskatt eller vederlag därför.....150.000:-

II kap. 150,000:-

Inkomst av statens jordegendom enligt § 23 i självstyrelse-
lagen för Åland.

III. Inkomst från jordegendomar

och fiskerier.

1. Arrenden av boställen och fiskerier.....96,000:-

2. Försäljning av virke.....100,000:-

III kap. 196,000:-

Summa extra ordinarie inkomster Fmk 942,458:16

B. Utgifter.

I.

Kulturanslag.

1. För kulturella och landskapets allmänna väl befräm-

jande ändamål, till landstingets förfogande.....756,458:16

2. Allmänna kostnader för av landskapet disponerad

jordegendom (förslagsanslag).....80,000:-

3. För maskin och övrig utrustning till skollägenheten

å Jomala gård.....45,000:-

4. 1 skogvaktare, avlöning.....18,000:-

resor och dagtraktamenten(för-

.....slagsanslag)..... 3,000:-

21,000:-

5. För anskaffande av skogvaktarbostad.....40,000:-

I kap. 942,458:16.

Summa extra ordinarie utgifter Fmk 942,458:16

Mariehamn, den 25 oktober 1927.

På Landskapsnämndens vägnar:

Am. J. J. J.

Werner J. J.

Till Ålands landskapsnämnd.

På uppdrag av Landskapsnämnden har undertecknad forstmästare granskat landskapet tillhöriga skogar underlydande Grelsby, Haga och Kastelholms kungsgårdar samt Bomarsunds fästningsområde ävensom Berg f.d. husradskrivarboställe och Pehrsberg f.d. provincialläkareboställe, som vid tiden för granskningen ännu icke av landskapet övertagits. Vid granskningen har jag, utom åt rent skogsvårdsliga frågor ögnat uppmärksamhet även åt frågan, vilken del av ifrågavarande kungsgårdar och lägenheter borde för stomlägenheten undantagas, innan emancipations- och kolonisationsåtgärder lämpligen kunde vidtagas.

Efter att den 18 och 19 sept. å landskapsnämndens kansli tagit del av kartor samt rådgjort angående arbetets plan, påbörjades granskningen av skogen den 20 å Grelsby samt fortsattes den 21 å Kastelholm och Berg, den 22 å Bomarsund, den 23 å Haga och Jomalagård samt den 24 å Svinö och Styrö Kastelholm underlydande holmar.

Som vägvisare och kännare av skogförhållandena på orten medföljde under hela förrättningen läneskogvakt H.Ginlund.

G r e l s b y k u n g s g å r d .

Skogsmarken å stomlägenheten är indelad i 3 block, av vilka bl. III till stor del är härjat av skogseld och därefter avverkat. De brunna delarna av blocket äro delvis beväxta med ung blandskog i behov av gallring, delvis hava de av Forststyrelsen hårt gallrats resp. kalhuggits, varför blocket i dess helhet kan under de närmaste 5 åren lämpligen utlämnas från hyggesföljden. Dock kunna genom försiktig gallring i ungskogsbestånden dessa bringas i bättre växt, Ävenså kan ur de äldre bestånden genom enskilda stammars avlägsnande bestånden jämnas.

Dessa avverkningar skulle lämpligen utföras som husbehovshyggen efter utstämpling .

Block II innehåller till övervägande del ungskog, vilka även de äro

i behov av gallring, vilken lämpligast sker för tillfredsställandet av husbehovet.

Block I innehåller ett överflöd av gammal, delvis överårig skog och är i trängande behov av föryngringshyggen.

Besök å kungsgården tillhörande holmar vid Marsundet medhanns ej, är mig bekant, genom tidigare besök, att åtminstone på Borgö finnes ett avsevärt skogskapital, som borde beskattas inom närmaste 5 år ävensom att skogen å samma holme är i behov av rensnings- och gallrings hygge, åtminstone vad vidkommer holmens norra del.

Av rent skogsvårdsliga åtgärder av brådiskande natur må nämnas:

- 1) De brända skogsmarkernas besåning med tallfrö;
- 2) Komplettering av plantbeståndet med sådd eller plantering å kalhyggesytter med ofullständig föryngring, t.ex. i VI per. av III skogsblocket;
- 3) Avlägsnandet av obehövlige fröträdd och andra överståndare från äldre årshyggesytterna.

Då kungsgården har en mängd legotagare, är att befara att vid emancipation av dessa en stor del av lägenhetens areal frångår denna.

Utgående från att åt lägenheten skulle bibehållas en odlingsareal av c. 50 h-ar, har jag, med beaktande av torpens och backstugornas läge på kartan med rätt uppritat ett förslag till stomlägenhetens utbrytning. Enligt detta förslag skulle för legotagarnas räkning ävensom eventuel kolonisation avskiljas tvenne områden ett i norr och ett annat i S.O.

Kastelholms kungsgård.

Alla äldre bestånd ha av Forststyrelsen genomgåts med dels blädnings, dels kalhygge, så att, enligt vad jag observerat, för närvarande icke finnes skäl eller åtminstone intet större behov av attidessa bestånd anordna mera omfattande hyggen. Å lägenhetens årshyggesytter däremot finnes kvarlämnade en mängd fröträdd, vilka, då de inverka skadligt på den växande ung- och plantskogen, böra avlägsnas i den mån de uppfyllt sitt ändamål. Då emellertid ett sådant hygge, på grund av trädens ringa antal och glesa förekomst ställer sig oekonomiskt, bör samtidigt, i den mån förhållandena medgiva, den angränsande skogen eller vid behov under skogen underkastas blädnings eller gallrings hygge.

På de efter Forststyrelsens avverkningar uppkomna kalkhyggesytterna, där vid tiden för hygget ett antal fröträdd kvarlämnats, vilka numera

till största delen stormvräcks, hava trots allt en något så när nöjaktig föryngring uppstått, utom å den c. 25 har stora ytan S.O. om Tjurnäs träsk, vilken yta är i ovillkorligt behov av kultur medelst sådd och plantering.

Av kungsgården underlydande holmar besöktes endast Svinö och Styrsö. Å vardera finnes rikligt överårig skog, som å Svinö delvis är utstämplad för försäljning. På grund av skogens överårighet - topptorra granar - finnas i stort antal - rekommenderade jag utstämpling redan denna höst även å Styrsö.

För stomlägenheten på fasta landet föreslår jag bibehållandet av tvenne skiften avskilda från varandra genom ett odlingsområde innefattande Skutvik, Tjurnäs och Näs torplägenheter. Emellan Skutvik och Tjurnäs finnes tillfälle till anläggande av en ny odlingslägenhet. Från kungsgårdens nordligaste del avskiljes lämpligen ett område av c. 160 har för nuvarande legotagare och kolonisation. De till utbrytning föreslagna områdena äro å kartan antydda genom avgränsning med en avbruten röd linje.

Bomarsunds fästningsområde.

Skogen å Bomarsunds fästningsområde torde vara jämnårig med fästningen. Åtminstone syntes vid genomgående av bestånden icke äldre sådana än 70 å 80 år. Då staten före områdets överlämnande åt landskapet låtit utföra hyggen, varigenom största delen av skogen genomgåts med blädning, samt mindre ytor kalhuggits, äro bestånden för närvarande, stort sett, icke i trängande behov av forstliga åtgärder, ehuru tillfällen till hyggen ingalunda saknas. Sålunda äro å gårdens årshyggesytorna kvalämnade en mängd mer eller mindre värdelösa fröträd, vilka skugga och upptaga rum för den spirande ungskogen och därför snarast möjligt borde avlägsnas.

Kalhyggesytorna å Prestö, vilka varit utsatta för en mer än vanligt intensiv betesgång, äro endast ofullständigt föryngrade, varför kompletteringssådd och - plantering rekommenderas.

Angående den framtida dispositionen av skogsmarkerna föreslår jag:

Den nuvarande stomlägenheten utbrytes som en 25 har odlingslägenhet med skogsmark c. 20 har på udden vid Svinö sund.

Av de sammanhängande odlingsfälten norrom Sundstränd torp bildas två nya odlingslägenheter med tillhörande skogsmark. Dessas begränsning har dock icke utmärkts på kartan. Norr därom har jag däremot åt Rumphagen och

Saltströms torp gjort förslag till begränsning, likaså åt Terbolstad, varemot jag icke för Kadrongärda gjort något förslag av prsak, att jag icke hunnit få kännedom om dess förutsättningar, vilka enligt kartan äro rätt stora.

Den utöver 25 har gående odlings- och odlingsbara marken söder om landsvägen föreslår jag att tilldelas backstugorna vid fästningsområdet.

Å Prestö holme förordar jag utbrytande av två skiften, ett i norra och det andra i södra delen. Båda äro på kartan antydda. Det södra skulle lämpligen delas emellan där boende backstugusittare, i det norra torde förutsättningar finnas för grundande av en mindre odlingslägenhet.

Haga kungsgård.

Av Haga kungsgårds skogar besöktes på grund av bristande tid endast den viktigaste, Herredals skiftet.

Skogen här var till större delen genomgången med blädningshygge, i skogsskiftets norra del voro bestånden, på grund av planlös avverkning, söndertrasade och fordra föryngringshygge.

De senaste årens husbehovsavverkningar, ordnade av herr Ginlund, voro rätt utförda och leda till skogens föryngring. Efter 3 & 4 års avverkningar enligt samma plan är skogen färdigt genomgången, varefter gårdens husbehov uttages genom gallringar eller från skogen under Grelsby kungsgård.

Så snart hyggesytorna uppvisa tillräcklig föryngring, kunna fröträden borttagas.

All kolonisation inom skiftet är utesluten. De gamla åkerlindorna, hörande till Herredalens nedlagda torp planteras lämpligen med skog, exempelvis ask och skyddas mot betning.

Jomala f.d. häradshövdingeboställe.

Av de olika skogsskiftena genomgicks det förnämsta eller Österskogen. Denna befanns dels fullmogen dels överårig och är i starkt behov av effektiva föryngringshyggen.

Då någon kolonisation av nämnda skifte icke torde ifrågakomma, redan av det skäl att lägenheten och jordbruksskolan för sitt husbehov behöva all den skogsmark, som underlyder gården, vore tillfället lämpligt att redan nu upprätta hushållningsplan för skogen. För undervisningen i jordbruksskolan vore en i enkla, lätt fattbara drag upprättad hushållningsplan och dess tillämpning i praktiken av allra största betydelse för eleverna och deras framtida förhållande till skogen och vore ur pedago-

synpunkt synnerligen önskvärt att alla skogsarbetena på lägenheten utfördes av eleverna själva under lämplig ledning t.ex. av skogsarbetsledaren.
Berg f.d. häradsarkivareboställe.

Av skogen, inom samma skifte som odlingarna, är den närmast gården belägna delen i ett ytterst misshandlat skick och tarvar föryngringshygge. Då inga kartor eller arealuppgifter över gården och skogen funnos att tillgå, inskränkte sig undersökningen till ett kort besök i skogen.

För landskapet torde vara fördelaktigast att, efter det skogen närmare undersökts och det tilläventyrs förefintlaga överskottet avyttrats eller överloppsmark avsöndrats, försälja lägenheten.

Persberg f.d. provincialläkareboställe.

Skogen besiktigades till den del den kunde från landsvägen iakttagas och befanns vara i starkt behov av föryngringshygge. På grund av skogens läge, vid en starkt trafikerad väg i hjärtat av landskapet bör, enligt min åsikt, vid dess behandling icke enbart ekonomiskt-forstliga, utan även dekorativa synpunkter tagas i betraktande. Sålunda borde även hygges mogna träd få kvarstå, så länge de icke löpa risk att förfaras eller hindra den uppspirande plantskogen. En försiktig, gradvis fortgående föryngringsblädning torde vara den lämpligaste avverkningsmetoden.

Då kartor och arealuppgifter saknas, inskränkte sig även här besiktningen till ovanstående.

Efter att sålunda i huvuddrag ha genomgått landskapets skogar och påvisat deras nuvarande tillstånd samt delvis i detalj givit anvisningar om de närmaste åtgärderna, återstår att, med framhållande av på saken inverkan synpunkter, göra förslag om skogarnas framtida förvaltning.

Utan att närmare ingå i detaljer är det tydligt, att det stora kapital, som landskapets skogar representera, icke för framtiden kan lämnas utan vård och bevakning. Landskapet bör kunna påräkna en betydande inkomst av sina skogar. Att få denna inkomst möjligast stor och uthållig utgör utgångspunkten för här nedan gjorda förslag. För noggrant beräkning av avverkningsbeloppen erfordras dock en mer detaljerad kännedom om skogen och dess tillväxt, än vad jag under loppet av en vecka hunnit inhämta.

Att för närvarande upprätta en slutgiltig hushållningsplan är icke ändamålsenligt, då den till landskapets disposition stående skogsmarkens areal och gränsen, till följd av arrendelägenheternas förestående emancipation, ännu äro ofixerade.

Återstår då att på grund av förefintliga uppgifter och okulär taxering av skogen bilda sig en uppfattning om dess uthålliga avkastning.

Med stöd av den gagnvirkesförteckning, som vid linjetaxeringen år 1924 upprättats, modifierad på grund av den kännedom om skogarnas tillstånd jag inhämtat vid besiktningen, har jag för de närmaste 5 åren uppställt nedanstående avverkningstabell över det virke, som, oberäknat husbehovet, årligen kan från de skilda gårdarnas skog uttaga.

Grelsby	2,800	stockträd	300 m ³	ved
Jomala	200	"	-	"
Haga	400	"	-	"
Kastelholm	1,800	"	200"	"
Bomarsund	3,000	"	300 "	"
Summa	8,200	"	800 m ²	ved.

Ovanstående får betraktas som en rätt försiktigt utförd avverkningsberäkning, som kan tillämpas utan frångående av uthållighetsprinciper och troligen efter något års erfarenhet kan höjas.

Skogarnas förvaltning.

För skötsel, avverkning och bevakning av skogarna erfordras en rutinerad skogsarbetsledare med förmåga och initiativ till självständigt arbete inom ramen av de anvisningar, som hushållningsplanen eller, i brist därpå, en fackbildad forstman meddelar.

Av många skäl vore det önskvärt, att landskapet levererade sitt virke färdigt utdrivet till köparen. Ur ordningssynpunkt är att anteckna att köparen, som tillhandlar sig virket på rot i större eller mindre skala, kommer att importera arbetskrafter från fasta landet; då som känt ålämnningen icke är någon god skogsarbetare. Denna import borde av flere skäl undvikas. De egna avverkningarna äro däremot egnade att uppfostra en bofast skogsarbetarestam. Dertfärdigt levererade virket betalas bättre, då köparen därigenom undviker risken att icke få sitt virke utdrivet i tid och dessutom slipper underhålla dyra arbetsförmän. Även ur rent skogsvårdslig synpunkt bör skogsegaren undvika att för skogsvård likgiltiga, främmande personer leda och utföra skogshyggena.

En arbetsledare med här förutsatt kapacitet borde erhållas för en årslön och reseersättning av c. 35,000 mark, varvid honom även kunde åläggas skyldighet att leda den praktiska skogsundervisningen vid jordbruksskolan.

För en årlig ersättning av c. 10,000 mark torde en skogsbyrå eller er

faren forstman åtaga sig ledningen och övervakningen av skogsvården och avverkningarna samt biträda landskapsnämnden vid försäljningen av virket.

För direkta skogsvårdsarbeten torde 15,000 mark per år under de först 5 åren räcka, varefter kostnaderna avtaga.

Budgeten för den första 5-års perioden skulle sålunda få nedanstående utseende.

Inkomster

8,200 stockträd a c. 35:-	287,000:-
800 m3 ved och klenvirke a 30:-	24,000:-
Summa	311,000:-

Utgifter

Arbetsledarens lön och resor	35,000:-
Ledande förstmäntarens arvode	10,000:-
Skogsvårdskostnader	15,000:-
Behållning	251,000:-
Summa	311,000:-

För nästkommande avverkningsperiod d.v.s. 1933-38 föreslås följande avverkningsplan

Grelsby stomlägenhet c. 4,000 stockträd

Jomala	500	"	
Kastelholm	2000	"	800 m3 ved.
Bomarsund	2000	"	

Klenvirke d.v.s. ved, pappersved och gruvprops uttages som rensningsvirke året efter stockhygget, alltså ifrågavarande år från Svinö och Styrsö, ifall den stämplade stockskogen uttagits. I vilken mån de yngre skogsbestånden äro i behov av hjälpgallring, var jag icke i tillfälle att utröna, dock är det att förmoda, att sådana hyggen böra igångsättas, så snart förutsättningar därför finnes, d.v.s. såsnart landskapets skogsfunktionär trätt i verksamhet.

Kuru i oktober 1927.

L e o B j ö r k m a n .

Avskriftens riktighet bestyrker: Mariehamn, å Landskapsnämndens registratorskontor, den 16 november 1927.

Ex officio:

M. C. Emmet